

Shrneme běžnou činnost dětského ombudsmana a popíšeme, kdy a k čemu může využít svá zvláštní oprávnění.

V tomto letáku někdy odkazujeme na letáky ombudsmana. Najdete je na www.ochrance.cz v části [Nevím si rady se svou životní situací](#).

Co dětský ombudsman běžně dělá?

Dětský ombudsman se stará o **naplňování práv dětí (lidí do 18 let)** tak, že:

- **v případech jednotlivých dětí** prověřuje postup úřadů, zařízení a různých institucí a osob, které vykonávají veřejnou moc, a
- **obecně** (systémově) sleduje a prosazuje práva dětí podle [Úmluvy o právech dítěte](#) i dalších mezinárodních smluv.

Podrobnosti najdete v letáku [Dětský ombudsman aneb ochránce práv dětí: co dělá a co ne?](#)

K čemu slouží zvláštní oprávnění a co přesně může dětský ombudsman udělat?

Zvláštní oprávnění může dětský ombudsman využít, pokud zjistí chyby v právních předpisech, závažné pochybení úřadu ohrožující dítě nebo obecné problémy v postupech úřadů.

Dětský ombudsman může:

1	doporučit vydání, změnu nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu a ratifikaci (schválení platnosti) mezinárodní smlouvy	podle § 22 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv a ochránci práv dětí	→
2	navrhnout Ústavnímu soudu zrušení podzákoného právního předpisu nebo vstoupit do řízení před Ústavním soudem o zrušení právního předpisu	podle § 64 odst. 2 písm. f) zákona o Ústavním soudu	→→
		podle § 69 odst. 3 zákona o Ústavním soudu	→→
3	vstoupit do některých soudních řízení ve věci dítěte nebo navrhnout jejich zahájení	podle § 8a zákona o zvláštních řízeních soudních	→→
4	podat správní žalobu k ochraně veřejného zájmu	podle § 66 odst. 3 soudního řádu správního	→→→
5	navrhnout soudu zrušení opatření obecné povahy	podle § 101a odst. 3 soudního řádu správního	→→→

1 Doporučení vydat, změnit nebo zrušit právní nebo vnitřní předpis a ratifikovat mezinárodní smlouvu

✓ Dětský ombudsman **dává doporučení**, když zjistí **zásadní vady právní úpravy**, které se musejí napravit. Pokud úpravu považuje „jen“ za **nevhodnou, nedostatečnou nebo nejasnou**, doporučí změnu, pokud **ví o lepším řešení**.

✗ Dětský ombudsman **nedává doporučení**, když jde spíše o politické otázky (např. výše daní či dávek anebo pravidla přidělování dotací) nebo když má málo poznatků.

Zákony

Doporučení vydat, změnit nebo zrušit zákon dává dětský ombudsman **vládě**.

Poslanecké sněmovně předkládá svá doporučení v [každoroční výroční zprávě](#). **Nemůže však přímo předložit návrh zákona** – nemá takzvanou zákonodárnou iniciativu. Tu mají jen jednotliví poslanci, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo kraje.

Podzákoné právní předpisy a vnitřní předpisy

Doporučení vydat, změnit nebo zrušit

- podzákoný předpis (např. vyhlášku ministerstva, nařízení vlády) nebo
- vnitřní předpis (např. metodický pokyn úřadu, vnitřní pokyn vedoucího úřadu)

dává dětský ombudsman **tomu, kdo předpis vydal** (nebo měl vydat).

Opatření obecné povahy

Opatření obecné povahy je něco mezi rozhodnutím a právním předpisem (např. krajským úřadem určené školské obvody [při ohrožení povinné školní docházky některých dětí](#), zvláštní pravidla pro konání přijímacích nebo závěrečných zkoušek [při omezení přítomnosti dětí, žáků a studentů ve školách](#), místní úprava provozu na pozemních komunikacích, ministerstvem upravené [podmínky pro distribuci, předepisování a výdej léků](#), územní plán obce nebo ochranné opatření ministerstva podle [zákona o ochraně veřejného zdraví](#)). Pokud dětský ombudsman zjistí, že správní úřad udělal v opatření obecné povahy chybu, může navrhnout jeho přezkoumání a změnu podle [§ 19 písm. a\) zákona o veřejném ochránci práv a ochránci práv dětí](#). Pokud neuspěje, může soudu navrhnout jeho zrušení (více v části [5](#)).

Návrhy právních předpisů (připomínkové řízení)

Dětský ombudsman se vyjadřuje i k návrhům zákonů a jiných předpisů v tzv. meziresortním připomínkovém řízení. Připomínky, které se nevztahují jen k navrženému textu (třeba návrh doplnit další ustanovení) může předkladatel odmítnout jako „připomínky nad rámec návrhu“.

Mezinárodní smlouvy

Doporučení ratifikovat mezinárodní smlouvu o ochraně základních práv a svobod dává dětský ombudsman **vládě**.

2 Dětský ombudsman a Ústavní soud

Zákony

Dětský ombudsman nemůže Ústavnímu soudu **navrhnout zrušení zákona**.

Pokud řízení o zrušení zákona **zahájí někdo jiný**, může do něj dětský ombudsman **vstoupit a vyjádřit se** k návrhu.

Podzákoné právní předpisy

Dětský ombudsman může Ústavnímu soudu **navrhnout zrušení podzákoného předpisu** (nařízení vlády, vyhlášky ministerstev, obecně závazné vyhlášky, nařízení obcí a krajů, rozhodnutí vlády podle [krizového zákona](#)), pokud odporuje zákonu nebo ústavnímu pořádku.

Pokud řízení o zrušení zákona **zahájí někdo jiný**, může do něj dětský ombudsman **vstoupit a vyjádřit se** k návrhu.

Ústavní stížnosti – ombudsman jako *amicus curiae* (přítel soudu)

Ústavní soud může dětského ombudsmana požádat o stanovisko, když rozhoduje o ústavní stížnosti (o jednotlivém sporu). Tehdy dětský ombudsman soudu předloží svá zjištění (v posuzované věci nebo o obecné praxi správních úřadů) a argumentací podpoří jednu ze stran.

Je jen na Ústavním soudu, jak o věci rozhodne.

3 Dětský ombudsman v civilním soudním řízení o dítěti

Oprávnění vstoupit do řízení nebo navrhnout jeho zahájení dětský ombudsman využije **výjimečně**, například pokud zjistí, že jsou práva dítěte ohrožena, protože chybí orgán sociálně-právní ochrany dětí, který dítě v řízení zastupuje jako kolizní opatrovník, a odmítá to napravit.

Vstup do soudního řízení

Dětský ombudsman **může vstoupit** do zahájeného řízení v případech:

- **přivolení k zásahu do integrity dítěte:** soud schvaluje zásah (lékařský i jiný), například pokud se na tom dítě, které dosáhlo 14 let, neshodne s rodiči (rodiče souhlasí, dítě ne, a naopak) nebo pokud zásah u velmi malého dítěte může mít trvalé a vážné následky nebo může vážně ohrozit jeho život nebo zdraví (neplatí pro okamžitě nutné lékařské zákroky kvůli zdraví),
- **ochrany proti domácímu násilí:** soud může určit, že člověk, který doma někomu ubližoval, musí na čas odejít z domova a nesmí se přibližovat k tomu, komu ubližoval,
- **určení nebo popření otcovství:** soud zjišťuje, kdo je, nebo naopak není skutečný otec dítěte,
- **péče soudu o nezletilé:** soud rozhoduje například o tom, kdo z rodičů bude o dítě pečovat a jak se dítě bude vídat s druhým rodičem, o výživném dítěte, o rodičovské odpovědnosti, o poručenství nebo opatrovnictví, o ústavní výchově dítěte a podobně (více v [§ 466](#) zákona o zvláštních řízeních soudních),
- **vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče:** soud zkoumá, jestli nemocnice nebo léčebna mohly dítě přijmout, přestože si to nepřeje nebo to nechťejí jeho rodiče, a jestli tam dítě má zůstat,

- **vysslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb:** soud rozhoduje o tom, zda zařízení sociálních služeb, třeba domov pro lidi se zdravotním postižením, musí dítě pustit,
- **osvojení:** soud rozhoduje o adopci dítěte.

Návrh na zahájení soudního řízení

V případech, kdy by to mohlo udělat dítě, může dětský ombudsman navrhnout zahájení řízení o:

- **vysslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče a**
- **vysslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb.**

4 Žaloba k ochraně veřejného zájmu

Dětský ombudsman může podat správní žalobu **proti rozhodnutí správního úřadu**, a to **do 3 let** od právní moci rozhodnutí.

Musí ale prokázat **závažný veřejný zájem** na podání žaloby. Žaloba tedy nemá chránit pouze dítě, jehož se týká správní rozhodnutí, ale musí přinést širší ochranu, a to například když v řízení není nikdo, kdo (by) hájil veřejný zájem.

5 Návrh na zrušení opatření obecné povahy

Dětský ombudsman může správnímu **soudu navrhnout, aby zrušil opatření obecné povahy**, a to **do 3 let** ode dne, kdy nabylo účinnosti.

Musí ale prokázat **závažný veřejný zájem** na podání návrhu.

Kde najdu přehled využitých zvláštních oprávnění?

Až **dětský ombudsman** využije svých zvláštních oprávnění, najdete je v [Evidenci stanovisek ombudsmana \(ESO\)](#) na www.ochrance.cz.